

LES REVOLUCIONS PENDENTS I LES ALTRES

Una de les coses més corrents de la nostra època la constitueix el fet que, mentre es projectaven grans revolucions polítiques, socials i econòmiques, han pres possessió del món unes altres revolucions amb les quals no es comptava gaire. Em refereixo a la revolució de les comunicacions (en el seu aspecte de transport per terra, mar i aire), a la de la informació (pel que fa a la immediata i extensa difusió de la notícia), i a la tecnològica, que en una galopada impressionant és a punt de liquidar la ciència-ficció com a gènere literari de tipus fantàstic.

De les revolucions diguem-ne "tradicionals" -les comentades en primer lloc- en queda poca cosa. Quan alguna d'elles ha conquistat el poder es deixata i tendeix a heretar i a perpetuar els defectes que pretenia corregir. Diuen que el poder corromp i ens donen molts motius per creure que és realment així.

Però voldria parlar, ara, de la revolució de les comunicacions, dels mitjans de córrer veloçment d'una banda a l'altra cada vegada més de pressa, encara que cada cop vegem menys clar on anem ni per on passem. L'automòbil ha canviat els costums i els caràcters, i fins i tot els paisatges, i l'avió no li ha d'onvejar res: mirant de cara al futur-quasi-present, el volar amenaça greument el predomini de les rodes poc o molt arrapades a terra. El vaixell, de moment, sembla que hagi perdut alè, com el anés de baixa. Tanmateix, els models més moderns han pogut demostrar la seva aptitud de travessar l'Atlàntic en quatre o cinc dies, que de no ésser per la rivalitat de l'aviació -que fa el trajecte en qüestió de poques hores-, seria una marca excel·lent.

A mi m'ha afectat de ple l'era de l'automòbil, potser perquè el seu esclat s'ha esdevingut en el transcurs dels meus tres quarts de segle de vida. Vaig passar una bona part de la meua infantesa en una masia del Vallès aïllada, una mica lluny de tot arreu. Quan calia anar en algun indret fora de la nostra cloda rural, oren vitals el carro i la tartana. Això vol dir que el cavall, l'ouga, el mul i la mula oren elements als quals la família dedicava unes atencions especials, ja que en depenia no tan sols per als seus contactes amb el món exterior, sinó per a les feines més pesades del camp. El tractor, en el medi que vaig conèixer, era una eina tan exòtica com l'automòbil. Jo penso que els meus parents ni s'havien plantejat mai la possibilitat de la seva adquisició, com si es tractés d'un somni inabastable i, per tant, pertorbador. Valia més no pensar-hi.

La masia de la meua àvia materna tenia força terra. Ocupava una part de tres termes: Sabadell, Polinyà i Sentmenat. Però la casa era molt apartada dels nuclis urbans, de manera que la tracció animal era indispensable per a traslladar-s'hi. Quan això ocorria, era tota una aventura per als nens.

I una aventura més gran, encara, quan l'objectiu era més lluny, com per exemple Granollers. L'oncle Gaspar hi anava de tant en tant, quan hi havia fira, per comprar corda d'espart, cosolar falç i podadores, arreglar relles, adquirir llucet o ferrar l'ouga. Molt sovint, l'oncle em convidava a acompanyar-lo, amb gran alegria meua. Era un viatge fascinant. Hi anàvem amb carro, perquè era un vehicle més adequat que la tartana per portar-hi les coses que havíem d'adquirir. Una bona part del trajecte es feia per camins de terra, amb roderes profundes que obligaven a anar al pas. El paisatge desfilava lentament a banda i banda i teníem tot el cel parat damunt nostre, sense la noca de cap costre ni cap vela. El temps prenia una dimensió especial, al compàs del trontolleig del carro, que encomanava paradoxalment

una certa calma espiritual. No hi havia pressa, perquè havíem cortit de bona hora en punt, marcada per un rellotge de sol.

Aquí i allà, l'oncle o'aturava per canviar unes quantes paraules amb algun pagès que sulfatava la vinya o cavava el camp. Parlaven de bones i de males collites, de riudes pretèrites i del temps que feia o del que es podia esperar en els pròxims dies. Jo els escoltava amb tots els sentits esbatanats.

I arribàvem a torme omparato per les garanties de la calma, la qual, generalment, és més segura que no pas les pressões. Ara hi penso i no me'n cé avenir. Després, al llarg de la meua vida, he fet la mateixa ruta o altres de semblants, a bord de poderoses màquines de córrer, i puc afirmar que no hi ha comparació. L'automòbil és un frenètic devorador de quilòmetres, amb la fama que si va a poc a poc per carretera asfaltada o autopista constitueix un perill greu per als altres conductors. Mala cosa... El paicatge, ara, sembla que vagi per feina, contemplant a través de finestretes que imposen la rigorosa prohibició de treure-hi el cap, pel risc de perdre'l degut a imprudència temerària. Si el passatger veu de revolada (posem per cas) una ermita interessant que passa com una exhalació i convida el conductor a mirar-la, quan aquest gira el cap (i millor que no el giri, pel bé de tots) l'ermita ja qui sap on para. De pagesos pel camí, pocs i també motoritzats, amb l'atragament de canviar marques i de controlar la direcció a cavall del seu tractor. No hi ha contacte possible.

Els automobilistes inquiets -que són majoria- tenen instal·lats aparells de ràdio en els seus cotxes, de manera que encara que tinguin música posada, saben que si es produïa algun fet transcendent, interromprien el programa perquè ells se'n puguin assabentar de seguida. No se sap ben bé què hi guanyen ni què hi poden fer, però tot sigui a major glòria de la frisança col·lectiva.

O sigui que entre els motors d'explosió que ens fan anar com uns esperitats i la immediata divulgació de la notícia, el món ha experimentat un giratomb sensacional. I això s'ha esdevingut en el curs d'una vida com ara la meua -que tampoc no n'hi ha per presumir-, amb un salt prodigiós com mai no registra la història de la humanitat.

En Santiago Rusiñol, amb una frase plena d'agudeses, deia que l'inconvenient d'Amèrica és que havia passat del lloro al gramòfon sense transició. Donos sí... A mi em sembla que nosaltres coixegem en molts aspectes per haver passat de la tartana als coets de retropropulsió, sense aturar-nos a rumiar-hi gaire.

Montrestant, les revolucions "clàssiques" esperen torn, fan cua. Em sembla que ningú no sap si arribaran a temps per redimir-nos, ni si tenim gaires ganes d'ésser redimits.

Pere Calders